

**Claudio Papale, *Delicta reservata. 130 casi giuridici*,
Urbaniana University Press, Roma 2021, s. 175.**

Kolejna pozycja znakomitego znawcy kanonicznego prawa karnego Claudio Papale, profesora papieskiego uniwersytetu *Urbanianum* i pracownika Kongregacji Nauki Wiary stanowi wypełnienie coraz mocniej odczuwalnej luki dotyczącej braku wiarygodnej jurysprudencji w zakresie osądzania przestępstw zarezerwowanych tej watykańskiej dykasterii. O ile opublikowane w 2020 roku *Vademecum dotyczące wybranych kwestii proceduralnych w zakresie postępowania w przypadkach nadużyć seksualnych popełnianych przez duchownych wobec małoletnich* zawierało wskazania Kongregacji, oparte na jej praktyce w zakresie prowadzenia tych spraw, o tyle sposób i kryteria ich rozstrzygania pozostawały nieznane nawet w fachowej literaturze. Ponadto *Vademecum* odnosiło się jedynie do przestępstw *contra mores*, tymczasem najcięższych przestępstw zarezerwowanych osądowi Kongregacji Nauki Wiary jest znacznie więcej. Naprzeciw temu wielkiemu zapotrzebowaniu wychodzi właśnie tak bardzo potrzebna publikacja Claudio Papale. Jak sam autor pisze we wprowadzeniu do swojego dzieła, nie ma ono pretensji do kompletnego przedstawienia tych zagadnień, ale jest raczej praktycznym wsparciem, które może pomóc zastosować kanoniczne ustawodawstwo karne w konkretnym przypadku.

Przedstawienie poszczególnych kazusów jest krótkie, zasadniczo każde z nich mieści się na jednej stronie prezentowanego zbioru. Na górze znajduje się numer kazusu nadany przez autora publikacji, następnie hasłowe omówienie czegoś, o czym sprawa dotyczy. Mniejszą, pochyłą czcionką zostaje przytoczona norma prawna, która odnosi się do danej sprawy. Sam opis kazusu dzieli się na trzy części, jakimi są: opis stanu faktycznego, rozstrzygnięcie sprawy i komentarz. W pierwszej

części jest przedstawiony stan faktyczny, w sposób bardzo ogólny, aby uniknąć wszelkiego niebezpieczeństwa rozpoznania osób, diecezji lub zgromadzeń, których sprawa dotyczy. W każdym kazusie duchowny jest oznaczony jako „Rev. N.N.” natomiast diecezja jest wymieniana jako „Diocesi X”. Następnie w drugiej części znajdujemy krótką informację jaką decyzję podjęła Kongregacja, a na koniec – w części trzeciej – autor podaje swój komentarz, w którym bardziej szczegółowo omawia okoliczności i racje, jakie przemawiały za danym rozstrzygnięciem sprawy.

Książka dzieli się na pięć nierównych rozdziałów. Pierwszy rozdział, dotyczący przestępstw *contra sextum* popełnionych względem małoletnich lub tych, którzy mają niepełne używanie rozumu, zawiera 96 opisanych kazusów. Zaprezentowane są bardzo różne sytuacje faktyczne i procesowe. Wiele kazusów odnosi się do etapu dochodzenia wstępnego, przedstawiając przeróżne okoliczności, które uzasadniają rezygnację z procesu lub przeciwnie – skłaniają do jego przeprowadzenia. Warte podkreślenia są sytuacje, w których mimo rezygnacji z procesu sądowego lub administracyjnego nakładane są na podejrzanego zaradcze środki karne, takie jak upomnienie, nagana czy nakaz karny lub środki dyscyplinarne takie jak ograniczenie posługi. Należy również podkreślić, że oprócz procesów karnych administracyjnych przedstawiane są także procesy sądowe. Ukazane są także inne drogi prawne, takie jak prośba podejrzanego o dyspensę od obowiązków wynikających ze święceń złożona w ramach procesu karnego czy przedstawienie sprawy przez Kongregację bezpośrednio do osądu Papieża. W kilku przypadkach podejmowana jest tematyka opinii biegłych, a także problematyka rekursów hierarchicznych względem dekretu kończącego proces karny administracyjny, zarówno tych składanych przez oskarżonych, jak i tych sytuacji, w których rekurs składa promotor sprawiedliwości samej Kongregacji.

Rozdział drugi został poświęcony kwestii nabywania, przechowywania oraz rozpowszechniania pornografii dziecięcej. W tym miejscu autor analizuje siedem różnorodnych kazusów. Jest wśród nich taki, gdzie nie występują znamiona przestępstwa, są też ukazane karne procesy administracyjne i sądowe, a także prośba oskarżonego

o dyspensę. Trzeci rozdział zawiera opis czterech przypadków przestępstw przeciw wierze, w tym jedna sprawa dotyczy herezji, a trzy schizmy. Ukazane jest praktyka odnosząca się do deklaracji ekskomuniki, a także nieprawidłowości do sprawowania święceń oraz wskazane są konkretne sytuacje, w których Kongregacja dyspensuje bądź nie od takiej nieregularności.

Rozdział czwarty dotyczący przestępstw wobec sakramentu Eucharystii został podzielony na dwie części. W pierwszej znajduje się pięć kazusów odnoszących się do profanacji, wyrzucenia lub pozostawienia Świętych Postaci w celu świętokradczym. W niektórych z opisanych przypadków nie zaistniały okoliczności w których podejrzany dopuściłby się najcięższego przestępstwa, a w innych Kongregacja zadeklarowała karę ekskomuniki. W drugiej części tego rozdziału zostały przedstawione dwa przypadki przestępstwa usiłowania sprawowania Najświętszej Ofiary.

W rozdziale piątym dotyczącym przestępstw względem sakramentu pokuty znajduje się 16 kazusów zgrupowanych w trzech częściach. Pierwsza odnosi się do przypadków solicytacji do grzechu przeciw szóstemu przykazaniu związanej ze sprawowaniem sakramentu. Przytoczone sytuacje ukazują złożoność problematyki i trudności proceduralne, jakie mogą wystąpić w trakcie dochodzenia wstępnego lub procesu. W drugiej części tego rozdziału zaprezentowane są przypadki oskarżenia dotyczącego przestępstwa rozgrzeszenia współnika w grzechu przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu, które skutkuje karą ekskomuniki *latae sententiae*, jednak udowodnienie tej sytuacji na forum zewnętrznym może być utrudnione. Wreszcie kazusy zgromadzone w ostatniej części odnoszą się do zdrady tajemnicy spowiedzi, która niejednokrotnie była związana z innymi *delicta graviora*.

Podsumowując, wielość i różnorodność omawianych kazusów może pozwolić nie tylko na wzbogacenie wiedzy czytelnika, ale także na rozwinięcie umiejętności dobrania odpowiednich środków prawnych, adekwatnych w określonej sytuacji. Niewątpliwą zaletą omawianej publikacji jest połączenie solidnej wiedzy teoretycznej z praktycznymi sytuacjami oraz wskazówki dotyczące zastosowania

prawa karnego materialnego i proceduralnego w konkretnych przypadkach przestępstw. Uważna lektura tej książki może pozwolić na uniknięcie wielu błędów w stosowaniu prawa kanonicznego w tej jakże ważnej materii, może też stać się początkiem wypracowania spójnego kierunku orzeczniczego w sprawach zlecanych ordynariuszom przez Kongregację Nauki Wiary.

*Ks. Jan Dohnalik
Wydział Prawa Kanonicznego
Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie*